

PŘIHLÁŠKA VYNÁLEZU

zveřejněná podle § 31 zákona č. 527/1990 Sb.

(21) Číslo dokumentu:

2002 - 2435

(19)
ČESKÁ
REPUBLIKA

ÚŘAD
PRŮMYSLOVÉHO
VLASTNICTVÍ

(22) Přihlášeno: **09.01.2001**

(32) Datum podání prioritní přihlášky: **14.01.2000**

(31) Číslo prioritní přihlášky: **2000/10001541**

(33) Země priority: **DE**

(40) Datum zveřejnění přihlášky vynálezu: **14.05.2003**
(Věstník č. 5/2003)

(86) PCT číslo: **PCT/EP01/00157**

(87) PCT číslo zveřejnění: **WO01/051182**

(13) Druh dokumentu: **A3**

(51) Int. Cl. ⁷:

B 01 D 53/86

C 01 B 21/40

B 01 J 29/06

(71) Přihlašovatel:

UHDE GMBH, Dortmund, DE;

(72) Původce:

Schwefer Meinhard, Dortmund, DE;

Maurer Rainer, Schwelm, DE;

Turek Thomas, Karlsruhe, DE;

Kögel Markus, Römerberg, DE;

(74) Zástupce:

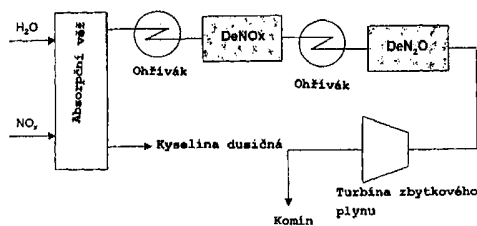
Všetečka Miloš JUDr., Hálkova 2, Praha 2, 12000;

(54) Název přihlášky vynálezu:

**Způsob odstraňování NO_x a N₂O ze zbytkového
plynu z výroby kyseliny dusičné**

(57) Anotace:

Způsob zahrnuje vedení zbytkového plynu po opuštění absorpční věže a před vstupem do turbíny zbytkového plynu dvěma stupni. V prvním stupni se sníží obsah NO_x v plynu a ve druhém stupni se sníží obsah N₂O v plynu, polární poměr NO_x/N₂O před vstupem plynu do druhého stupně leží v rozmezí od 0,002 do 0,5 a tento plyn je ve druhém stupni uveden do styku s katalyzátorem, který v podstatě obsahuje jeden nebo více zeolitů obsahujících železo. Provozní tlak ve druhém stupni činí 0,4 až 1,2 MPa.

CZ 2002 - 2435 A3

16 84519

JUDr. MILAN VĚTEČKA
advokát
180 00 PRAHA 2, HÁNKOVA 2

Způsob ~~odstranění~~ ^{snížení} NO_x a N₂O ~~ze~~ ^v zbytkového ~~plynu~~ ^z výroby kyseliny dusičné

Oblast techniky

Vynález se týká způsobu odstranění NO_x a N₂O ze zbytkového plynu výroby kyseliny dusičné.

Dosavadní stav techniky

Při průmyslové výrobě kyseliny dusičné HNO₃ katalytickým spalováním amoniaku vznikají oxid dusnatý NO, oxid dusičitý NO₂ (oba tyto oxidy jsou společně označovány jako NO_x), jakož i rajský plyn. Zatímco NO a NO₂ jsou již dlouho považovány za ekotoxické sloučeniny (kyselý dešť, skleníkový efekt) a v celém světě byly stanoveny mezní hodnoty pro jejich maximálně přípustné emise, obrací se v poslední době rostoucí měrou pozornost ochránců životního prostředí také k rajskému plynu vzhledem k tomu, že rajský plyn nezanedbatelnou měrou přispívá k odbourání stratosférického ozonu a tedy i ke skleníkovému efektu.

Po omezení emisí rajského plynu vznikajícího v průmyslu kyseliny adipové, představuje výroba kyseliny dusičné největší zdroj průmyslových emisí rajského plynu. Z důvodu ochrany životního prostředí tedy existuje potřeba technických řešení, která by omezila emise rajského plynu a NO_x při výrobě kyseliny dusičné.

K odstranění NO_x z odplynu výroby kyseliny dusičné existují četné způsobové varianty (které zde budou označeny jaji DeNO_x -stupeň), jakými jsou chemická mokrá úprava (praní), adsorpční postupy nebo katalytické redukční postupy. Přehled těchto postupů je uveden v Ullmann's Encyclopedia of Industrial Chemistry, sv. A17, VCH Weinheim (1991) (D1). Z těchto postupů je třeba především uvést selektivní katalytickou redukci (SCR) NO_x působením amoniaku na N_2 a H_2O , která může probíhat v závislosti na použitém katalyzátoru při teplotách od asi 150°C do asi 450°C a která umožňuje odbourání více než 90 % NO_x . Tato redukce je nejvíce používanou variantou snížení obsahu NO_x při produkci kyseliny dusičné, avšak nevede, stejně jako ostatní varianty, ke snížení obsahu N_2O .

Kromě toho je podle současného stavu techniky zapotřebí oddělený druhý katalyzátorový stupeň, který je vhodným způsobem kombinován s DeNO_x -stupněm.

Tato skutečnost tvoří například podstatu způsobu popsaného v patentovém dokumentu US-A-5,200,162, při kterém je za DeNO_x -stupněm zařazen rozklad N_2O v odplynu, který rovněž obsahuje NO_x . Přitom se alespoň dílčí proud odplynu, který opouští stupeň rozklad N_2O , ochladí a znovu zavádí do tohoto stupně, aby se zabránilo přehřátí tohoto stupně v důsledku exotermického průběhu rozkladu N_2O . Vynález se vztahuje na odplyny s obsahem N_2O až 35 % obj., a tedy například na odplyny z výroby kyseliny adipové.

Způsob uváděný firmou Shell se týká současného odstranění NO_x a N_2 ve zbytkovém plynu výroby kyseliny dusičné (Clark D.M., Maaskant O.L., Crocker M, The Shell

DeNO_x System: A novel and cost effective NO_x removal Technology as applied in nitric acid manufacture and associated processes, prezentováno na Nitrogen '97, Ženeva, 9-11.únor 1997 (D2)).

Tento postup označovaný jako Shell Reactor System je založen na tak zvaném laterálním proudovém reaktorovém principu (Lateral-Flow-Reactor-Princip), přičemž je DeNO_x-stupeň provozován již při relativně nízkých teplotách (od 120 °C). K odstranění N₂O se používá amorfni katalyzátor na bázi oxidu kovu.

Při styku odpovídajícího katalyzátoru se zbytkovým plynem, který opouští absorpční věž s teplotou 20 až 30 °C, je rozmezí možných pracovních teplot předem dáno provozní teplotou turbíny zbytkového plynu.

Turbína zbytkového plynu by totiž měla být z technického a hospodářského hlediska celkového procesu provozována nejvýhodněji při vstupních teplotách nižších než 550 °C a pokud možno vysokém ΔT a Δp .

To je obzvláště významné pro odstranění N₂O, poněvadž k tomu jsou podle současného stavu techniky zapotřebí výrazně vyšší teploty, než při kterých se provádí katalytická redukce NO_x. Hospodárnost této volby je proto závislá na dostatečné účinnosti katalyzátoru.

Přehled četných katalyzátorů, jejichž základní vhodnost pro rozklad a redukci ražského plynu byla již prokázána, je

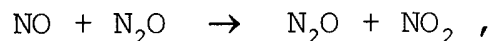
uveden v Kapteijn F., Rodriguez-Mirasol J., Moulijn J.A., Appl.Cat. B:Environmental 9 (1996) 25-64 (D3).

Jako obzvláště vhodné pro rozklad NO_2 se mezi jiným jeví katalyzátory tvořené zeolity s vyměněným kovem.

Zde používané zeolity se vyrobí iontovou výměnou ve vodném roztoku obsahující soli kovů. Pro tuto iontovou výměnu se používají kovy z množiny zahrnující měď, kobalt, rhodium, iridium, ruthenium a palladium. Zeolity obsahující měď jsou velmi citlivé na vodní páru a ztrácí za těchto podmínek rychle svojí účinnost (M. Sandoval, V.H. Schwieger, Tissler A, Turek T., Chemie Ingenieur Technik 70 (1998) 878-882 (D5), zatímco ostatní zde uvedené kovy jsou poměrně drahé.

Za použití zeolitu dopovaného železem typu Fe-ZSM-5 bylo za odpovídajících podmínek, které jsou uvedeny v tabulce 1 patentového dokumentu US-A-5,171,533, v nepřítomnosti NO_x , H_2 a O_2 při teplotě 450°C dosaženo pouze 20% odbourání N_2O .

Nicméně v případě Fe-ZSM-5 je účinnost tohoto zeolitu při odbourání N_2 výrazně zvýšena v přítomnosti odpovídajících množství NO , což je vysvětlováno reakcí

která je katalyzována zeolitem Fe-ZSM-5 (Kapteijn F, Marban G., Rodriguez-Mirasol J., Moulijn J.A., Journal of

Catalysis 167 (1997) 256-265 (D6); Kapteijn F, Mul G., Marban G, Rodrigueguez-Mirasol J, Moulijn J.A., Studies in Surface Science and Catalysis 101 (1996) 641-650 (D7)).

V nepřítomnosti NO_x byla pro zeolity s vyměněnou mědí nebo s vyměněným kobaltem stanovena vyšší účinnost, než jaká byla stanovena pro odpovídající zeolity s vyměněným železem.

V dokumentech dosavadního stavu techniky (D6, D7) se obvykle pro odbourání N_2O v přítomnosti katalyzátoru Fe-ZSM-5 při teplotě 400°C používají ekvimolární množství NO a N_2 . Podle dokumentů D6 a D7 klesá účinek NO_x na odbourání N_2O s klesajícím poměrem $\text{NO}/\text{N}_2\text{O}$, takže při poměru $\text{NO}/\text{N}_2\text{O}$ nižším než 0,5 již není odbourání N_2O uspokojivé.

Nejlepší výsledky byly pozorovány při molárním poměru $\text{NO}/\text{N}_2\text{O}$ vyšším nebo rovném 1.

Při použití takových katalyzátorů pro redukci N_2O v odplyně z výroby kyseliny dusičné mohl být podle autorů vytvořený NO_2 zpětně veden do procesu výroby kyseliny dusičné. Koncentrace NO_x a N_2O v odplyně se přitom v závislosti na způsobové variantě pohybují okolo 1000 ppm.

Zeolity obsahující železo založené na ferrieritu pro redukci plynů obsahujících N_2O jsou předmětem řešení podle patentového dokumentu WO99/34901. Zde použité katalyzátory obsahují 80 až 90 % ferrieritu, jakož i další vazebné podíly. Obsah vody v plynech určených pro redukci leží v rozmezí od 0,5 do 5 %. Při srovnání různých zeolitových

typů bylo nejlepších výsledků při odbourání N_2O dosaženo se zeolity typu FER (ferrierit) při teplotách 375 až 400 °C (97% odbourání N_2O při teplotě 375 °C a poměru $NO/N_2O = 1$). Výrazně nižší stupeň odbourání byl pozorován při použití zeolitů typu MFI (pentasil) nebo MOR (mordenit). Při použití zeolitů obsahujících železo typu MFI bylo za výše uvedených podmínek dosaženo maximálně pouze 62% odbourání.

Vzhledem k výše uvedenému dosavadnímu stavu techniky existuje potřeba zejména v případě výroby kyseliny dusičné poskytnout hospodárný proces, který by umožňoval kromě vysokého stupně odbourání NO_x také uspokojivé odbourání N_2O .

Dobré výsledky odbourání N_2O by měly být zejména dosaženy také při substechiometrickém poměru NO_x/N_2 , obzvláště při poměru nižším než 0,5, výhodně při poměru nižším než 0,1, jaké se vyskytují po snížení obsahu NO_x .

Podstata vynálezu

Vynález splňuje výše uvedený cíl a týká se způsobu snížení koncentrací NO_x a N_2O ve zbytkovém plynu z výroby kyseliny dusičné, přičemž zbytkový plyn opouštějící absorpční věž se před vstupem do turbíny zbytkového plynu vede skrze kombinaci dvou stupňů, kde v prvním stupni se redukuje obsah NO_x (De NO_x -stupeň) ve zbytkovém plynu a ve druhém stupni se redukuje obsah N_2O (De N_2O -stupeň) ve zbytkovém plynu, přičemž poměr NO_x/N_2O před vstupem zbytkového plynu do druhého stupně je v rozmezí od 0,001 do 0,5, výhodně v rozmezí od 0,001 do 0,2, zejména v rozmezí od 0,01 až 0,1, a tento zbytkový plyn je ve druhém stupni

ve styku s katalyzátorem, který v podstatě obsahuje jeden nebo více zeolitů obsahujících železo.

Katalyzátory použité v rámci vynálezu obsahují v podstatě více než 50 % hmotnosti, zejména více než 70 % hmotnosti, jednoho nebo více zeolitů obsahujících železo. Takto může být například v katalyzátoru použitém v rámci vynálezu vedle zeolitu Fe-ZSM-5 obsažen další železo-obsahující zeolit, jakým je například zeolit typu MFI nebo MOR. Kromě toho může katalyzátor použitý v rámci vynálezu obsahovat další o sobě známé přísady, jako například pojivo.

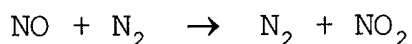
Katalyzátory použité v DeN₂O-stupni jsou výhodně založeny na zeolitech, do kterých bylo zabudováno iontovou výměnou v pevné fázi železo. Obvykle se přitom vychází z komerčně dostupných amonium-zeolitů (například MH₄-ZSM-5) a z odpovídajících solí železa (například FeSO₄ x 7 H₂O), přičemž se tyto složky mechanicky vzájemně intenzivně promísí v kulovém mlýnu při okolní teplotě (Turek a kol., Appl.Catal. 184, (1999) 249-256, EP-A-0 955 080). Takto získaný katalyzátorový prášek se potom kalcinuje v komorové peci na vzduchu při teplotě v rozmezí od 400 do 600 °C. Po kalcinaci se zeolit obsahující železo intenzivně promíchá v destilované vodě a po odfiltrování se vysuší. Potom se k takto získanému zeolitu obsahujícímu železo přidá vhodné pojivo, získaná směs se promísí a posléze vytlačuje například do tvaru válečkovitých katalyzátorových tělísek. Jako pojiva jsou vhodná obvykle používaná pojiva, přičemž nejvíce používanými pojivy jsou v daném případě hlinitokřemičitany, jako například kaolin.

V rámci vynálezu obsahují použitelné zeolity železo. Obsah železa, vztažený na hmotnost zeolitu, může přitom činit až 25 %, výhodně však 0,1 až 10 %. Výhodně jsou zeolit nebo zeolity obsahující železo a obsažené v katalyzátoru zeolity typu MFI, BEA, FER, MOR nebo/a MEL. Přesné údaje týkající se výstavby nebo struktury těchto zeolitů jsou uvedeny v Atlas of Zeolithe Structure Types, Elsevier, 4th revised Edition 1996. Výhodnými zeolity v rámci vynálezu jsou zeolity typu MFI (pentasil) nebo MOR (mordenit). Obzvláště výhodnými zeolity jsou zeolity typu Fe-ZSM-5.

V rámci vynálezu jsou DeN₂O-katalyzátory v kombinaci s předřazeným DeNO_x-stupněm uspořádány mezi absorpční věží a turbínou zbytkového plynu tak, že zbytkový plyn opouštějící absorpční věž se nejdříve vede při teplotě nižší než 400 °C, zejména nižší než 350 °C do reaktoru (první stupeň), ve kterém se obsah NO_x ve zbytkovém plynu sníží například až na hodnotu nižší než 100 ppm (viz obr.2). Provozní tlak tohoto prvního stupně výhodně leží mezi 0,1 až 1,5 MPa, zejména mezi 0,4 až 1,2 MPa.

Výhodně DeNO_x-stupeň odpovídá způsobu snížení emisí NO_x obvykle používanému v rámci výroby kyseliny dusičné podle dosavadního stavu techniky. Obsah NO_x ve zbytkovém plynu však musí být ještě dostatečně vysoký k tomu, aby mohlo dojít k účinnému kokatalytickému účinku NO nebo NO₂ v následně zařazeném DeN₂O-stupni.

Při provozu DeN₂O-stupně bez předběžně zařazeného DeNO_x-stupně, t.zn. při vstupním proudu s téměř ekvimolárními množstvími NO a N₂O, je zpětné vedení NO₂ vytvořeného podle reakce

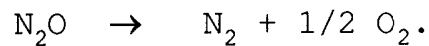
do procesu výroby kyseliny dusičné již neekonomické vzhledem k relativně nízké koncentraci NO_2 , která je nižší než 2000 ppm.

Obsah N_2O ve zbytkovém plynu zůstane v DeNO_x -stupni v podstatě nezměněn. Takto má zbytkový plyn po opuštění prvního stupně obvykle obsah NO_x v rozmezí od 1 do 200 ppm, výhodně v rozmezí od 1 do 100 ppm, zejména v rozmezí od 1 do 50 ppm, a obsah N_2O v rozmezí od 200 do 2000, výhodně v rozmezí od 500 do 1500. Po opuštění DeNO_x -stupně je poměr $\text{NO}_x/\text{N}_2\text{O}$ roven 0,001 až 0,5, výhodně 0,001 až 0,2, zejména 0,01 až 0,1. Obsah vody ve zbytkovém plynu obvykle leží jak po opuštění absorpční věže, popř. DeNO_x -stupně, tak i po opuštění DeN_2O -stupně v rozmezí od 0,05 do 1 %, výhodně v rozmezí od 0,1 do 0,8 %, zejména v rozmezí od 0,1 do 0,5 %.

Takto upravený zbytkový plyn se nyní vede do následně zařazeného DeN_2O -stupně, ve kterém dochází k odbourání N_2O na N_2 a O_2 za využití kokatalytického efektu NO_x v přítomnosti odpovídajícího zeolitového katalyzátoru.

S překvapením bylo zjištěno, že v přítomnosti zeolitových katalyzátorů obsahujících železo a použitých v rámci vynálezu stupeň odbourání N_2O drasticky vzroste také v přítomnosti malých množství NO_x , t.zn. při molárním poměru $\text{NO}_x/\text{N}_2\text{O}$ nižším než 0,5 (viz obr.1). Je to efekt, který výrazně sílí s rostoucí teplotou. Takto je v rámci vynálezu například při teplotě 450 °C ještě dostatečný molární poměr $\text{NO}_x/\text{N}_2\text{O}$ 0,01 k tomu, aby se v přítomnosti katalyzátoru Fe-ZSM-5 snížila koncentrace N_2O ze 72 % na 33

%. To je tím podivuhodnější vzhledem k tomu, že podle dosavadního stavu techniky je urychlené odbourání N_2O přičítáno již zmíněné stechiometrické reakci N_2O s NO . Zda se, že NO_x při dostatečné teplotě a nízkém poměru NO_x/N_2O přebírá roli homogenního kokatalyzátoru, který urychluje odbourání N_2O podle rovnice

Při poměru NO_x/N_2O ve výše uvedeném rozmezí je v dále zařazeném DeN_2O -stupni možné maximální odbourání N_2O . Jakmile však uvedený poměr klesne pod 0,001, klesne také odbourání N_2O na již nepřijatelnou hodnotu (viz příklad 5). Po opuštění DeN_2O -stupně leží obsah N_2O v rámci způsobu podle vynálezu v rozmezí od 0 do 200 ppm, výhodně v rozmezí od 0 do 100 ppm, zejména v rozmezí od 0 do 50 ppm.

Přitom je provozní teplota DeN_2O -stupně zejména určena požadovaným stupněm odbourání N_2O a množstvím NO_x obsaženým ve zbytkovém plynu, i když je také závislá, jak je to odborné veřejnosti známo a jak je tomu téměř u všech procesů katalytického čištění odplynů, do značné míry na využití katalyzátoru, což znamená na prosazení odplynu vztaheném na množství katalyzátoru. Výhodně leží provozní teplota druhého stupně v rozmezí od 300 do 550 °C, zejména v rozmezí od 350 do 500 °C, při tlaku v rozmezí od 0,1 do 1,5 Mpa, zejména v rozmezí od 0,4 do 1,2 MPa. Se stoupajícím tlakem roste i kokatalytický účinek NO_x na rozklad N_2 , takže zvýšením tlaku lze dosáhnout dalšího snížení provozní teploty.

Kromě toho je třeba při stanovení uvedené provozní teploty vzít v úvahu také obsah kyslíku a H_2O , který při způsobu provozu a u způsobových variant výroby kyseliny dusičné může kolísat v určitých mezích a který má inhibující účinek na konverzi N_2O . Obsah O_2 leží v rozmezí od 1 do 5 % obj., zejména v rozmezí od 1,5 do 4 % objemu.

U zeolitových katalyzátorů obsahujících železo lze při teplotách v rozmezí od 300 do 550 °C, výhodně v rozmezí od 350 do 500 °C, dosáhnout stupně odbourání N_2O vyšších než 90 %, zejména vyšších než 95 %. S rostoucí teplotou je ještě možné dosáhnout uspokojivého odbourání N_2O také při poměru NO_x/N_2O rovném 0,01.

Způsob podle vynálezu umožňuje kombinací De NO_x -stupně a De N_2O -stupně snížit obsah NO_x a obsah N_2O ve zbytkovém plynu z výroby kyseliny dusičné na minimální hodnotu. Uspořádáním De NO_x -stupně před De N_2O -stupněm a mezi absorpční věží a turbínou zbytkového plynu je způsob podle vynálezu kromě toho vzhledem k monotonně rostoucímu teplotnímu profilu velmi hospodárný.

Dále je provádění procesu při uspořádání obou stupňů před dekompresní turbínou obzvláště výhodné vzhledem k tomu, že oba stupně mohou být provozovány za tlaku (vždy v závislosti na použité HNO_3 -zůsobové variantě v rozmezí mezi 0,4 a 1,1 MPa), což podmiňuje možnost snížení účinného nutného objemu reaktoru, popřípadě katalyzátoru.

Provozováním De NO_x -stupně již při relativně nízkých teplotách kromě toho zajišťuje dosažení dostatečného

snížení obsahu NO_x také při provozování zařízení, u kterého je k dispozici jen málo procesního tepla.

Další výhodou uspořádání obou stupňů mezi absorpční věží a turbínou zbytkového plynu v monotonně stoupajícím teplotním profilu spočívá v tom, že zbytkový plyn opouštějící kombinaci podle vynálezu může být veden bez předcházejícího ochlazení a bez dalších opatření týkajících se čištění plynu přímo do turbíny zbytkového plynu, ve které dochází k optimálnímu zpětnému získání kompresní a tepelné energie.

Příklady provedení vynálezu

Příklady 1 až 5

DeNO_x-Stupeň

Před DeN₂O-katalyzátorem se jako DeNO_x-katalyzátor použije klasický SCR-katalyzátor na bázi V₂O₅-WO₃/TiO₂ (viz G.Ertl, H. Knözinger, J.Weitkamp: Handbook of Heterogeneous Catalysis, sv.4, str. 1633-1668) popsany pro použití NH₃ jako redukčního činidla. Tento katalyzátor je provozován při teplotě 350 °C. V závislosti na přivedeném množství NH₃ byly na výstupu z DeNO_x-stupně nastaveny různé obsahy NO_x a tím i poměry NO_x/N₂O.

DeN₂O-Stupeň

Výroba katalyzátoru obsahujícího železo typu MFI se provádí iontovou výměnou v pevné fázi, přičemž se vychází z komerčně dostupného zeolitu v amoniovém cyklu (ALSI-PENTA, SM27). Detailní údaje týkající se přípravy katalyzátoru jsou uvedeny v M.Rauscher, K.Kesore, R.Münig, W.Schwieger, A. Tissler, T. Turek, Appl. Catal.184 (1999) 249-256.

Získané katalyzátorové prášky se potom kalcinují na vzduchu po dobu 6 hodin při teplotě 823 K, promyjí a vysuší přes noc při teplotě 383 K. Po přidání odpovídajících pojiv následuje vytlačování do tvaru válečkovitých katalyzátorových tělísek (2 x 2 mm).

Pokusy byly prováděny ve stacionárně provozované průtokové aparatuře se zařazenými analytickými stanoveními vždy při prostorové rychlosti $10\ 000\ \text{h}^{-1}$.

Vsázka měla následující složení:

1000 ppm	NO_x
1000 ppm	N_2O
0,5 % obj.	H_2O
2,5 % obj.	O_2
zbytek	N_2 .

Obměňováním použitého množství NH_3 byly stanoveny zbytkové koncentrace NO_x a N_2O , které jsou uvedeny v následující tabulce.

Tabulka

Př.	Množství NH ₃ (ppm)	Získaná koncentrace NO _x (po DeNO _x - stupni při 350 °C) (ppm)	Získaný poměr NO _x /N ₂ O (Po DeNO _x - stupni)	Získaná koncentrace N ₂ O (po DeN ₂ O- stupni při 475 °C) (ppm)
1	500	500	0,5	40
2	800	200	0,2	54
3	950	50	0,05	81
4	990	10	0,01	99
5	1000	<1	<0,001	462

Jak je zřejmé z výše uvedených příkladů, je možné dosáhnout vysokého stupně odbourání N₂O až do poměru NO_x/N₂O 0,001, zejména 0,01. Jestliže uvedený poměr klesne pod tuto hodnotu, potom již nelze zajistit dostatečné odbourání vzhledem k již nedostatečné kokatalytické funkci NO_x.

P A T E N T O V É   N Á R O K Y

1. Způsob snížení koncentrace NO_x a N_2O ve zbytkovém plynu z výroby kyseliny dusičné, v y z n a č e n ý t í m, že se zbytkový plyn opouštějící absorpční věž vede před vstupem do turbíny zbytkového plynu skrze kombinaci dvou stupňů, přičemž se v prvním stupni sníží obsah NO_x ve zbytkovém plynu katalytickým redukčním způsobem a ve druhém stupni se sníží obsah N_2O zbytkového plynu rozkladem na dusík a kyslík, molární poměr $\text{NO}_x/\text{N}_2\text{O}$ před vstupem zbytkového plynu do druhého stupně je v rozmezí od 0,001 do 0,5 a tento zbytkový plyn se uvede ve druhém stupni do styku s katalyzátorem, který obsahuje jeden nebo více zeolitů obsahujících železo, přičemž provozní tlak ve druhém stupni činí 0,4 až 1,2 MPa.

2. Způsob podle nároku 1, v y z n a č e n ý t í m, že zeolit nebo zeolity obsahující železo a obsažené v katalyzátoru jsou zeolity typu MFI, BEA, FER, MOR nebo/a MEL.

3. Způsob podle nároku 2, v y z n a č e n ý t í m, že zeolit nebo zeolity obsahující železo jsou zeolity typu MFI.

4. Způsob podle nároku 3, v y z n a č e n ý t í m, že zeolitem je zeolit Fe-ZSM-5.

5. Způsob podle alespoň jednoho z předcházejících nároků, v y z n a č e n ý t í m, že teplota prvního stupně je nižší než 400 °C, výhodně nižší než 350 °C.

6. Způsob podle alespoň jednoho z předcházejících nároků, v y z n a č e n ý t í m, že teplota druhého stupně leží v rozmezí od 300 do 550 °C, výhodně v rozmezí od 350 do 500 °C.

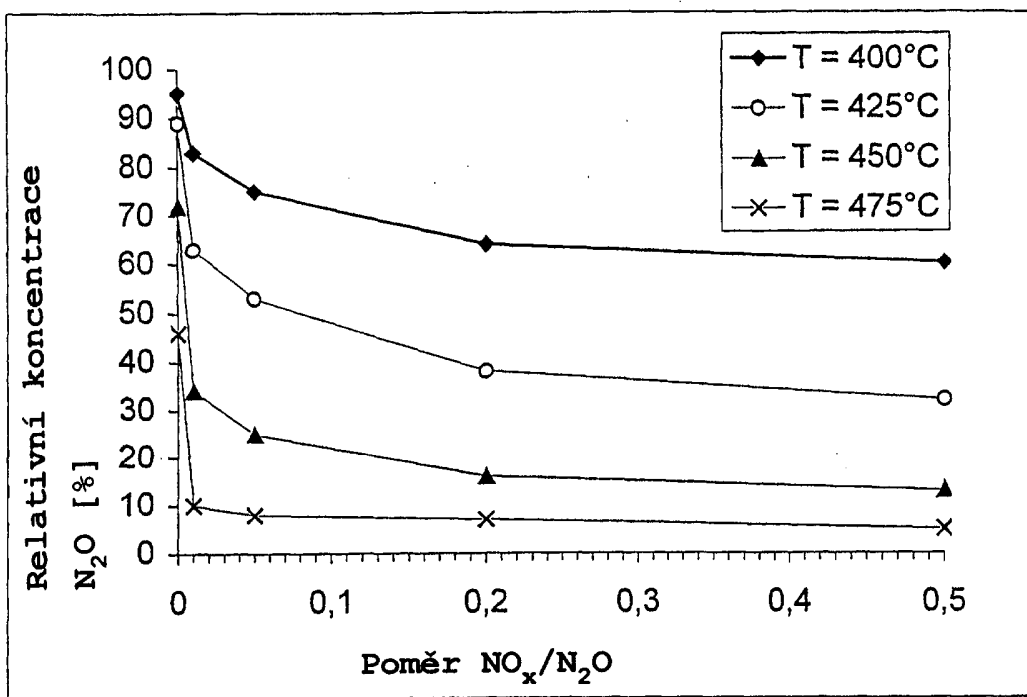
7. Způsob podle alespoň jednoho z předcházejících nároků, v y z n a č e n ý t í m, že oba stupně se provozují při tlaku v rozmezí od 0,4 do 1,2 MPa.

8. Způsob podle alespoň jednoho z předcházejících nároků, v y z n a č e n ý t í m, že první stupeň je provozován podle SCR-způsobu.

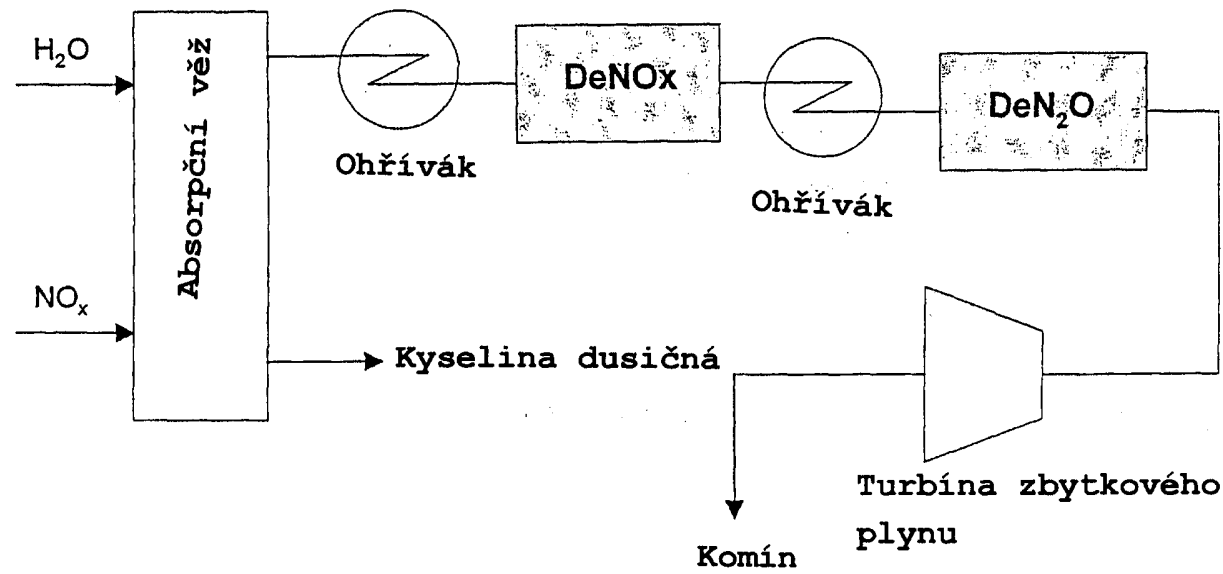
9. Způsob podle alespoň jednoho z předcházejících nároků, v y z n a č e n ý t í m, že se použije zbytkový plyn po opuštění absorpční kolony a před vstupem do prvního nebo druhého stupně, jehož obsah vody leží v rozmezí od 0,05 do 1 % obj., zejména v rozmezí od 0,1 do 0,8 % objemu.

10. Způsob podle alespoň jednoho z předcházejících nároků, v y z n a č e n ý t í m, že se použije zbytkový plyn před vstupem do druhého stupně, jehož obsah NO_x leží v rozmezí od 1 do 200 ppm a jehož obsah N₂O leží v rozmezí od 200 do 2000.

Zastupuje:

OBR. 1

OBR. 2